

Samen voor de Wind
Elandweg 63
8255 PT SWIFTERBANT

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265
Fax
(0320)-265260
E-mail
provincie@Flevoland.nl
Website
www.flevoland.nl

Verzenddatum
19 maart 2020

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2475544

Onderwerp

Wet natuurbescherming: ontheffing voor het doden van vleermuizen en vogels in verband met exploitatie van windpark SVDW te Dronten

Geachte heer,

Op 26 juli 2019 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing, in het kader van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het exploiteren van 7 windmolens langs de Overijsselse Tocht in de gemeente Dronten (windpark SVDW) inclusief de bijbehorende bijlagen. De procedure is op uw verzoek verlengd, op 26 februari j.l. heeft nog overleg plaatsgevonden en op 16 maart 2020 is nog een aanvulling per email door u geleverd.

Wij hebben uw aanvraag beoordeeld op basis van de in artikel 3.3 en 3.8 van de Wet natuurbescherming genoemde voorwaarden en criteria, op grond waarvan een ontheffing kan worden verleend. Deze beoordeling heeft ertoe geleid dat wij hebben besloten de door u aangevraagde ontheffing te verlenen. Hierbij treft u ons besluit aan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland, de secretaris,	de voorzitter,
drs. D.J. Tijn	L. Verbeek

Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN van Flevoland op een verzoek voor een ontheffing op grond van artikel 3.1 en 3.5 Wet natuurbescherming

Inhoudsopgave

- A. Besluit
- B. Onderwerp aanvraag
- C. Wettelijk kader Wet natuurbescherming
- D. Beleid Provincie Flevoland
- E. Inhoudelijk beoordeling
- F. Beroep
- G. Ondertekening

Bijlage 1: kaart windmolenpark SVDW

Bijlage 2: Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

A. Besluit

Gedeputeerde Staten van Flevoland hebben besloten op grond van artikel 3.3 en 3.8 Wet natuurbescherming, overwegende dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat door windpark Samen voor de Wind geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de 67 vogelsoorten genoemd in tabel 1a (blz 8 van deze ontheffing), de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis, aan Samen voor de Wind een ontheffing te verlenen van artikel 3.1 lid 1 en artikel 3.5 lid 1, voor het doden van genoemde vogels en vleermuizen in verband met het in werking hebben van zeven windmolens (windpark SVDW) te Dronten. Deze ontheffing is 25 jaar geldig vanaf de datum van onherroepelijk worden van deze ontheffing. Aan deze ontheffing worden de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met provincie Flevoland (via wetnatuurbescherming@flevoland.nl en handhaving@ofgv.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

Specifieke voorwaarden

5. Contactpersoon voor het windpark is: Stephan de Clerck, Declerck@solcon.nl, wijzigingen kunnen via een melding worden doorgegeven.
6. Wanneer uit monitoringsrapportages van Windplan Groen of Blauw blijkt dat er bij die windparken maatregelen kunnen worden getroffen die tegen een gering opbrengstverlies leiden tot een significante sterftereductie bij soorten die ook in windpark SVDW geraakt worden (dan wel uit monitoring blijkt dat deze de reeds genomen maatregelen onderbouwt) dan zal windpark SVDW een gemotiveerd voorstel doen voor de toepassing van additionele maatregelen bij windpark SVDW ter reductie van sterfte.
7. Vanaf 2022 vindt jaarlijks in september (tot en met 2026) voortgangsoverleg plaats tussen provincie en windpark SVDW over de monitoringsrapportages van de windparken Groen en Blauw.
8. Het voorstel zoals bedoeld in voorschrift 6 wordt uiterlijk 2026 ter goedkeuring aan GS Flevoland voorgelegd, of uiterlijk 3 maanden na het beschikbaar komen van de eindrapportages van genoemde windparken.

9. Naar aanleiding van het voorstel wordt overleg opgestart om de ontheffing hierop aan te passen.
10. Mocht blijken dat als gevolg van het exploiteren van de windturbines de staat van instandhouding van een vogel- of vleermuissoort in het geding is dan kunnen GS Flevoland de voorschriften van de ontheffing aanpassen.

B. Onderwerp aanvraag

Op 26 juli 2019 hebben wij uw aanvraag voor een ontheffing, in het kader van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het exploiteren van 7 windmolens langs de Overijsselse Tocht in de gemeente Dronten (windpark SVDW). Bij de aanvraag horen de volgende bijlagen: een aanvraagformulier, een machtiging, een toelichting op de aanvraag, kaart Windpark SVDW, Natuurtoets Bureau Waardenburg, uittreksel KvK en een email van 16 maart 2020. Er was sprake van een bestaand windpark op deze locatie, hiervan zijn de windturbines de afgelopen jaren vervangen. De rotorhoogte is hierbij nagenoeg gelijk gebleven, de wieken zijn ca 5 m langer geworden. Voor dit windpark is nog niet eerder een ontheffing aangevraagd of verleend, dit wordt met deze ontheffing rechtgezet.

C. Wettelijk kader Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) is het nationale wettelijke kader voor de soortenbescherming van in Nederland in het wild levende planten en dieren. De Wnb geeft algemene beschermingsmaatregelen met de zorgplicht (artikel 1.11) en de actieve soortenbescherming (artikel 1.12). Artikel 1.3 lid 1 luidt: Ingeval Gedeputeerde Staten ingevolge het bepaalde bij of krachtens deze wet bevoegd zijn tot het nemen van een besluit met betrekking tot projecten of handelingen, zijn, tenzij anders bepaald, bevoegd Gedeputeerde Staten van de provincie waar het project of de handeling wordt gerealiseerd, onderscheidenlijk verricht. Gedeputeerde Staten van Flevoland zijn gezien artikel 1.3 lid 1 van de Wet natuurbescherming het bevoegd gezag voor de onderhavige handeling. In hoofdstuk 3: soorten, worden drie beschermingsregimes aangegeven: de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 tot en met 3.4), de Habitatrictlijn (artikel 3.5 tot en met 3.9) en de andere soorten (artikel 3.10 tot en met 3.11). De soort waarvoor ontheffing is aangevraagd van de in de Wnb genoemde verboden, valt onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn.

Vogels

Hiervoor gelden de volgende verboden:

- opzettelijk doden of vangen (art 3.1, lid 1),
- opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels weg nemen (artikel 3.1 lid 2),
- eieren rapen en deze onder zich hebben (art. 3.1, lid 3)
- opzettelijk storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. (art. 3.1 lid 4 en 5).

GS kunnen op basis van art. 3.3 Wnb ontheffing verlenen, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er is geen andere bevredigende oplossing voor handen;
- zij is nodig:
  - in verband met de volksgezondheid of de openbare veiligheid,
  - in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
  - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren,
  - ter bescherming van flora en fauna,
  - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
  - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan,

- o de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Habitatrichtlijn

Hiervoor gelden de volgende verboden:

- o opzettelijk doden of vangen (art 3.5, lid 1),
- o opzettelijk verstoren, (art. 3.5 lid 2).
- o eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid van artikel 3.5 Wnb in de natuur opzettelijk vernielen of rapen (art. 3.5 lid 3),
- o voortplantingsplaatsen of rustplaatsen beschadigen of vernielen (art. 3.5, lid 4)
- o opzettelijk planten plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.(art.3.5 lid 5)

GS kunnen op basis van art. 3.8 Wnb ontheffing verlenen, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- o er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- o zij is nodig:
  - o in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats,
  - o ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom,
  - o in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten,
  - o voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
  - o om onder strikt gecontroleerde omstandigheden op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich hebben.
- o er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

D. Beleidsuitgangspunten Provincie Flevoland

Omgevingsverordening Flevoland

In de verordening zijn door Provinciale Staten regels gesteld ter invulling van de taken die de provincie Flevoland heeft voortvloeiende uit de Wet natuurbescherming.

Beleidsregels uitvoering Wet natuurbescherming Flevoland 2016

De beleidsuitgangspunten voor het verlenen van ontheffingen van de Wet natuurbescherming zijn opgenomen in de Beleidsregels Wet natuurbescherming.

E. Inhoudelijke beoordeling

De beoordeling van de aanvraag en de bijbehorende belangenafweging vindt plaats in 4 stappen:

1. Andere bevredigende oplossing;
2. Het wettelijk belang;
3. Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort(en);
4. Mitigerende of andere maatregelen die de effecten beperken;

Ad. stap 1: Andere bevredigende oplossing**Alternatieve vormen van duurzame energie**

Volgens het rijksbeleid zijn de belangrijkste vormen van hernieuwbare energie in Nederland windenergie, zonne-energie, bio-energie en aardwarmte. Een kleine rol spelen waterkracht, omgevingswarmte (warmtepompen in woningen) en energie uit potentieel verschil zoet-zout (osmose-energie of 'blue energy'). Hoewel grijze energie uit fossiele energiebronnen in de komende decennia nodig blijft, zal hernieuwbare energie een steeds groter onderdeel gaan uitmaken van de energiemix. Vier duurzame energiebronnen leveren daarbij de belangrijkste bijdrage voor Nederland: bio-energie, zonne-energie (met name elektriciteit uit zon-PV) wind op land en wind op zee. Bio-energie levert een belangrijk bijdrage aan de energievoorziening maar alsnog vrijkomende CO₂-emissie en de beschikbaarheid hiervan (of van grondstoffen met de gewenste herkomst) beperkt de potentiële bijdrage. Zowel voor zonne-energie, wind op zee als wind op land wordt een grote bijdrage verwacht. Deze opgave is, gezien de huidige stand van zaken en de hoogte van de ambities, dermate groot dat de realisatie in de vorm van zon of wind op zee geen alternatief vormt voor het project. Er is een energiemix nodig waarbij alle vormen van duurzame energie, en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel zal krijgen. Onderhavig initiatief voorziet in het behalen van een dergelijke duurzame energiemix.

Alternatieve locaties

Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van soorten, aangezien er geen locaties zijn waar geen soorten voorkomen. Locaties kennen wel variatie in aanwezigheid van soorten waardoor per locatie andere soorten risico lopen in aanvaring te komen met een windturbine. Onderhavige locatie kent een relatief lage dichtheid voor wat betreft vogel- en vleermuissoorten. Tevens resulteert de vervanging van Windpark SVDW niet in additionele sterfte van vogels en vleermuizen ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. Op basis van voorgenoemde redenen wordt geconcludeerd dat er geen reden is om aan te nemen dat er realistische alternatieven beschikbaar zijn voor het project met aanmerkelijke voordelen, of dat het project aanmerkelijk nadelen kent ten opzichte van alternatieven, vanuit het oogpunt van het optreden van aanvaringslachtoffers onder vogels of vleermuizen en de effecten op de gunstige staat van instandhouding als gevolg hiervan.

Ad. stap 2: Het wettelijk belang

Een verhoging van de uitstoot van broeikasgassen kan leiden tot klimaatverandering. Deze broeikasgassen komen ook vrij bij de productie van energie uit fossiele brandstoffen. Doordat de gevolgen van een klimaatverandering een effect kunnen hebben op de openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en de economie zijn er Internationale, Europese, Nationale en lokale afspraken gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Het vermijden en dus beperken van de uitstoot van broeikasgassen kan een bijdrage leveren aan de eerdergenoemde invloeden en kan daarmee het belang dienen van volksgezondheid, flora en fauna, openbare veiligheid. Dit wordt in de onderstaande paragrafen nader toegelicht.

Oorzaak

Door menselijke activiteit (uitstoot van broeikasgassen) treden veranderingen op in het klimaat en het klimaatsysteem. Deze veranderingen wordt op dit moment waargenomen in bijvoorbeeld een stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde en de hierdoor volgende stijging van de zeespiegel. Deze uitspraak wordt ondersteund door het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Effecten van klimaatverandering

De effecten van klimaatverandering zijn niet op mondiale aard te generaliseren. Dit komt doordat de effecten per regio variëren, aangezien de gevoeligheid voor klimaatverandering verschilt per regio. Dit komt door het feit dat het klimaat een complex systeem is met veel terugkoppelingsmechanismen. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in 2012 wel een onderzoek gedaan naar de

mogelijke effecten van klimaatverandering in Nederland. De conclusie was dat klimaatverandering een effect kan hebben op:

- Waterhuishouding: Zeespiegelstijging met risico op overstroming, toename piekafvoer, verzilting, zoetwatervoorziening;
- Natuur: Afname & mogelijke verdwijning van soorten in Nederland, verdere toename van nieuwe soorten waarbij het effect op het ecosysteem niet bekend is;
- Voedselproductie: Verandering in productieomstandigheden, frequentere schade door meer extremen in het weer;
- Gezondheid: Frequenter voorkomen van extreme weeromstandigheden, risico overstroming, mogelijke verandering van aanwezigheid infectieziektes.

Economisch belang

Klimaatverandering heeft ook een invloed op de economie. De gevolgen tasten namelijk het economisch functioneren van de maatschappij, dat is gebaseerd op de huidige omstandigheden, aan. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Potentiele economische schade door overstromingen;
- Economische schade in de landbouw door verzilting, weersextremen en beperkte zoetwatervoorzieningen;
- Bedreiging van de energievoorzieningszekerheid door een beperking van de beschikbaarheid van koelwater en de mogelijkheden om koelwater te lozen;
- Afhankelijkheid fossiele brandstoffen.

In 2016 was in Nederland het aandeel duurzame energie in het totale energieverbruik 5,9%. Hieruit is het mogelijk om te concluderen dat Nederland voor een groot gedeelte afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Een toenemend prijsniveau van fossiele brandstoffen heeft een negatieve invloed op het algehele functioneren van de economie. Door een verhoogd prijsniveau kan bijvoorbeeld de concurrentiepositie van de Nederlandse economie in gevaar komen. Verder zijn duurzame energiebronnen en de investeringen die daarmee gepaard gaan een stimulans voor werkgelegenheid en economische groei. Hiermee heeft de realisatie van dit project ook een economisch belang.

Openbare veiligheid

Onzekerheid in de energievoorziening doet afbreuk aan de openbare veiligheid vanwege het fundamentele belang dat energie heeft in de huidige maatschappij. Het functioneren van de maatschappij is op dit moment afhankelijk van een stabiele energievoorziening en in de huidige situatie is Europa afhankelijk voor een stabiele energievoorziening van fossiele bronnen die geïmporteerd worden. Onderbrekingen in toevoer of het toenemen van kosten van fossiele brandstof hebben een invloed op de openbare veiligheid. Duurzame energie zorgt voor een reductie in afhankelijkheid van fossiele bronnen en politieke instabiele regio's en dient hiermee het belang van de openbare veiligheid.

Verbeteren luchtkwaliteit

Tijdens het opwekken van elektriciteit uit fossiele brandstoffen komen emissies met luchtverontreinigende stoffen vrij, zoals NOx verbindingen en fijn stof (PM10). De opwekking van duurzame energie vindt plaats zonder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (behoudens de inzet van biomassa). Emissies kunnen schadelijk zijn voor de volksgezondheid. Uitbreiding van duurzame energie leidt, indien gesteund door overig beleid, uiteindelijk tot vervanging van de opwekking met behulp van fossiele energie waarmee emissies van luchtverontreinigende stoffen worden voorkomen en de schade aan de volksgezondheid wordt beperkt.

Conclusie

De opwekking van duurzame energie met behulp van windturbines in het algemeen en de ontwikkeling van Windpark SVDW in het bijzonder levert een bijdrage aan het beperken van klimaatverandering en luchtverontreiniging en het vergroten van de voorzieningszekerheid. Daarmee zijn de belangen gediend die in de inleiding zijn opgesomd: het belang van volksgezondheid, openbare veiligheid en

dwingende redenen van groot openbaar belang waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Ad. stap 3: Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort(en)

Voor de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd omdat er sterfte wordt voorzien is het belangrijk om het effect op de gunstige staat van instandhouding (GSI) te beoordelen. Om deze effecten tijdens de exploitatiefase te beoordelen is het ORNIS criterium gehanteerd. Dit criterium stelt dat wanneer sprake is van minder dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte deze sterfte dermate klein is dat er met zekerheid geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding kan zijn. Dit is als eerste zeef gehanteerd. Indien de additionele sterfte kleiner is dan deze 1%-mortaliteitsnorm kan een effect op de populatie ten gevolge van het initiatief op zichzelf worden uitgesloten aangezien de sterfte in dat geval verwaarloosbaar klein is. Het gebruik van Windpark SVDW kan leiden tot circa 70 aanvaringslachtoffers per jaar (alle soorten tezamen). Dit komt overeen met de sterfte welke jaarlijks optrad in de situatie bij de bestaande windturbines. Per saldo is dus geen sprake van additionele sterfte ten opzichte van de oude situatie. De meerderheid (59) van de 67 soorten waarvoor slachtoffers in Windpark SVDW worden voorzien, betreft soorten die hoofdzakelijk tijdens seizoenstrek slachtoffers worden en geen duidelijke binding met het plangebied hebben. Het gaat om soorten die slechts twee keer per jaar tijdens de seizoenstrek het plangebied passeren. Vanwege de relatief grote aantallen die per soort passeren, is vooraf niet uit te sluiten dat één of meerdere exemplaren slachtoffer worden van een aanvaring met een windturbine in het windpark. De betrokken populaties van deze soorten zijn (zeer) groot, zodat met zekerheid het aantal aanvaringslachtoffers ten opzichte van de 1%-mortaliteitsnorm zeer klein is. De overige soorten (8), waarvoor slachtoffers worden voorzien, hebben een (in een bepaalde periode in het jaar) duidelijke binding met het de omgeving van het plangebied. Ook voor deze soorten is er in de gebruiksfase geen sprake van voorzienbare sterfte die de 1%-mortaliteitsnorm overschrijdt. De sterfte neemt niet toe ten opzichte van de huidige situatie aangezien sprake is van continuering van de huidige activiteit. Ten overvloede is de sterfte beoordeeld. Geconcludeerd wordt dat voor alle 67 vogelsoorten de geschatte of berekende sterfte in Windpark SVDW ruim beneden de 1%-mortaliteitsnorm ligt. Dit betekent dat voor alle soorten geldt dat de additionele sterfte veroorzaakt door Windpark SVDW gezien kan worden als een kleine hoeveelheid die met zekerheid niet zal leiden tot een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende populatie.

Additionele sterfte in breder perspectief (cumulatie)

Bij een sterfte onder de 1%-mortaliteitsnorm is in principe de huidige staat van instandhouding niet meer relevant, omdat algemeen aangenomen wordt dat de sterfte dan zo gering is, dat ieder relevant effect op de staat van instandhouding ontbreekt. Ten overvloede wordt hieronder beknopt ingegaan op de mogelijke relatie tussen aanvaringslachtoffers in windparken en de (mogelijke) oorzaken voor de ongunstige staat van instandhouding en/of de afname van de populatieomvang van enkele betrokken soorten. Voor de meeste soorten is de huidige staat van instandhouding van de populatie als gunstig beoordeeld (Natura 2000 profielen, Sovon.nl) en/of is de populatie stabiel of groeiende. De sterfte bij bestaande windparken, hoogspanningslijnen of andere bouwwerken / activiteiten die sterfte veroorzaken, heeft niet geleid tot een afname van de Nederlandse populatie van deze soorten. In Windpark SVDW en andere recent vergunde of recent gerealiseerde projecten is de sterfte zeer beperkt ten opzichte van deze al bestaande sterfte. Een effect van Windpark SVDW op de GSI van de betrokken populaties is ook in een breder perspectief gezien met zekerheid uit te sluiten. Voor een aantal van de soorten uit bovenstaande tabel is de huidige staat van instandhouding als (matig/zeer) ongunstig beoordeeld (Natura 2000 profielen, Sovon.nl) of is duidelijk dat de Nederlandse populatie (sterk) afneemt. Er zijn diverse redenen waarom de staat van instandhouding ongunstig is en/of de populatie afneemt. Deze hangen bijvoorbeeld samen met de voedselbeschikbaarheid, jachtdruk of factoren buiten Nederland. De additionele sterfte in Windpark SVDW en bij andere recent vergunde of recent gerealiseerde windparken of hoogspanningslijnen is zeer beperkt ten opzichte van de al bestaande ('natuurlijke') sterfte. Een

effect van Windpark SVDW op de staat van instandhouding van de betrokken populatie is ook in een breder perspectief gezien daarom met zekerheid uit te sluiten.

Conclusie

Samengevat wordt geconcludeerd dat de sterfte onder vogels ten gevolge van Windpark SVDW geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten, ook niet indien deze als additionele sterfte en in breder perspectief wordt beschouwd.

Tabel 1a: lijst met aangevraagde vogelsoorten

Vogelsoorten

Knobbelzwaan	Kokmeeuw	Koolmees	Grote lijster
Toendrarietgans	Stormmeeuw	Veldleeuwerik	Roodborst
Kolgans	Kleine mantelmeeuw	Oeverzwaluw	Heggenmus
Grauwe gans	Zilvermeeuw	Boerenzwaluw	Ringmus
Smient	Sperwer	Huiszwaluw	Gele kwikstaart
Krakeend	Buizerd	Tjiftjaf	Noordse kwikstaart
Wilde eend	Torenvalk	Fitis	Witte kwikstaart
Blauwe reiger	Bruine kiekendief	Grasmus	Graspieper
Aalscholver	Waterhoen	Tuinfluitier	Boompieper
Scholekster	Meerkoet	Zwartkop	Vink
Kievit	Holenduif	Kleine karekiet	Keep
Goudplevier	Houtduif	Rietzanger	Groenling
Wulp	Gierzwaluw	Spreeuw	Putter
Oeverloper	Gaai	Merel	Sijs
Tureluur	Zwarte kraai	Kramsvogel	Kneu
Watersnip	Goudhaan	Zanglijster	Rietgors
Houtsnip	Pimpelmees	Koperwiek	
Vleermuizen			

In de gebruiksfase van het windpark kan jaarlijks sterfte optreden van vleermuizen als gevolg van aanvaringen met windturbines. Het aantal jaarlijkse slachtoffers bedraagt in totaal circa 13 vleermuisslachtoffers bij de zeven windturbines in Windpark SVDW. De voorspelling is dat deze sterfte op jaarbasis circa twee gewone dwergvleermuizen, negen ruige dwergvleermuizen en twee rosse vleermuizen betreft. Er is geen sprake van additionele sterfte ten opzichte van de oude situatie. Vervolgens is voor de catchment area met een straal 30 kilometer per soort de 1%-mortaliteitsnorm berekend (zie Tabel 1). Uit recent onderzoek is gebleken dat de herkomst van rosse vleermuizen niet alleen lokaal is. Daarom is er op basis van onderzoek en expert judgement van Bureau Waardenburg onderscheid gemaakt tussen rosse vleermuizen met of zonder lokale oorsprong met respectievelijk 0-1 en 1-2 jaarlijkse slachtoffers. Volgens het Kennisdocument BIJ12 dienen effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op de rosse vleermuis getoetst te worden aan de lokale populatie. Tabel 1 Beoordeling aanvaringslachtoffers vleermuizen aan 1%-mortaliteitsnorm binnen de catchment area met een straal van 30 kilometer

Soort	Slachtoffers WP SVDW	Populatie	Jaarlijkse natuurlijke sterfte	1%-norm	Overschrijding
Gewone dwergvleermuis	2	17.430	3.486	35	nee
Ruige dwergvleermuis	9	5.810	1.917	19	nee
Rosse vleermuis	0-1	400	176	2	nee

Voor de lokale populatie is de sterfte onder de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis door de windturbines lager dan de 1%-mortaliteitsnorm. Een effect van Windpark SVDW op de gunstige staat van instandhouding voor deze vleermuissoorten is daarmee uitgesloten.

Sterfte in cumulatie met andere windparken in ontwikkeling

Binnen de catchment area van 30 km is sprake van andere initiatieven om windenergie op te wekken, namelijk Windpark Zeewolde en Windplan Blauw. Voor deze windparken is reeds ontheffing verleend maar deze zijn nog niet gebouwd. Voor Windplan Blauw (met 61 nieuwe windturbines) is in Prinsen et al. (2018) berekend dat in de eindfase, vanwege sanering van 73 bestaande windturbines, geen sprake is van additionele sterfte. In de herstructureringsperiode (oftewel dubbeldraai-periode) is wel sprake van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en worden drie nieuwe windturbines voorzien van een stilstandvoorziening. Hierdoor wordt tijdens de dubbeldraaiperiode van Windplan Blauw het aantal slachtoffers teruggebracht tot minder dan 5 gewone dwergvleermuizen, minder dan 19 ruige dwergvleermuizen, en minder dan 1-2 rosse vleermuizen (lokale dieren). Voor Windpark Zeewolde (met 93 nieuwe windturbines) is in Verbeek et al. (2016) berekend dat in de eindfase, vanwege sanering van 221 bestaande windturbines, geen sprake is van additionele sterfte. In de herstructureringsperiode (oftewel dubbeldraai-periode) is wel sprake van aanzienlijke aantallen aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en worden alle nieuwe windturbines voorzien van een stilstandvoorziening. Hierdoor wordt tijdens de dubbeldraaiperiode van Windpark Zeewolde het aantal slachtoffers teruggebracht tot 10 gewone dwergvleermuizen, 10 ruige dwergvleermuizen, en 4 rosse vleermuizen (lokale dieren) (Verbeek et al. 2016). Bij de gecombineerde mortaliteit van deze sterfte in Windpark Zeewolde met de sterfte die voorzien wordt voor de dubbeldraaiperiode van Windplan Blauw en de sterfte in Windpark SVDW, dient wel rekening te worden gehouden met het feit dat de catchment areas van de drie windparken weliswaar voor een belangrijk deel overlappen, maar samengevoegd een veel groter areaal bestrijken. De catchment area van 30 km van Windpark Zeewolde reikt bijvoorbeeld tot ver in het Gooi en over het noordelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug, gebieden met veel oude bossen waar belangrijke aantallen rosse vleermuizen verblijven. Voor Windpark Zeewolde wordt derhalve gerekend met een lokale populatie van 1.200 rosse vleermuizen (met 5 exemplaren als 1%-mortaliteitsnorm). Opgeteld leiden de <7 jaarlijkse aanvaringslachtoffers onder rosse vleermuizen (na mitigatie 4 per jaar in Windpark Zeewolde en 1-2 per jaar in Windplan Blauw gecombineerd met jaarlijks 0-1 slachtoffer in Windpark SVDW) niet tot een overschrijding van de gecombineerde 1%-mortaliteitsnorm. Een zelfde redenering gaat op voor de overige hiervoor genoemde soorten.

Conclusie

Samengevat wordt geconcludeerd dat de additionele sterfte onder vleermuissoorten ten gevolge van Windpark SVDW geen negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten.

Nadere overwegingen

Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake windpark de Slufter (201703006/1 /A3) blijkt dat het is toegestaan om aanvullende eisen op te nemen om sterfte te beperken mits deze proportioneel zijn. Aanpassing van de voorschriften van de ontheffing kan aan de orde zijn zonder dat de staat van instandhouding van een soort in het geding komt. Ter informatie wijzen GS er verder op dat art. 5.4 van de Wnb de mogelijkheid biedt om een ontheffing te wijzigen dan wel de beperkingen of voorwaarden aan te passen als de omstandigheden ten opzichte van het moment van ontheffingverlening zodanig zijn gewijzigd dat deze onder andere voorwaarden of beperkingen zou zijn verleend indien deze omstandigheden op het moment van ontheffingverlening bekend zouden zijn geweest.

Ad. stap 4: Mitigerende of andere maatregelen die de effecten beperken en monitoring

Ten aanzien van de sterfte onder beschermde soorten leidt het windpark niet tot significant negatieve effecten. Voor nabijgelegen, grote windparken, te weten Windplan Blauw en Windplan Groen, gaat de komende jaren monitoring plaatsvinden naar de precieze sterfte en de condities waaronder sterfte optreedt. GS Flevoland verwachten dat op basis van deze monitoringsgegevens er

meer inzicht wordt verkregen over de mogelijkheden om te bepalen of er specifieke momenten zijn waarop risicovolle vliegbewegingen plaatsvinden en waar een maatregel in het windpark tegen een beperkt opbrengstverlies kan leiden tot een relevante sterftereductie. In de voorschriften is opgenomen dat monitoringsresultaten jaarlijks met SVDW zullen worden besproken en dat SVDW een voorstel doet op basis van de resultaten en analyse van de onderzoeken bij Windplan Groen en Blauw over de mogelijkheid voor het treffen van maatregelen ten behoeve van sterftereductie. In vergelijkbare situatie worden in principe dezelfde maatregelen genomen als in de andere windparken, SVDW kan het voorstel over eventuele stilstand in detail uitwerken op basis van eigen onderzoek. Windpark SVDW heeft aangegeven open te staan voor maatregelen. Indien tegen een beperkt opbrengstverlies een relevante sterftereductie kan worden bereikt zullen in overleg met het windpark de voorschriften worden gewijzigd en zullen maatregelen met betrekking tot sterftereductie worden opgelegd. De monitoring van de windparken Blauw en Groen is voorgeschreven op grond van de verleende ontheffingen/vergunningen voor deze projecten en zijn derhalve op aanvraag beschikbaar bij het bevoegd gezag. De termijn voor het voorstel is gebaseerd op het uitgangspunt dat de meerjarige monitoring van de genoemde projecten in 2025 of uiterlijk 2026 is afgerond.

F. Bezwaar

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na datum van verzending van deze brief schriftelijk bij ons bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend te zijn en voorzien van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar. Nadere informatie over de bezwaarprocedure treft u aan in het hierna volgende Informatieblad.

G. Ondertekening

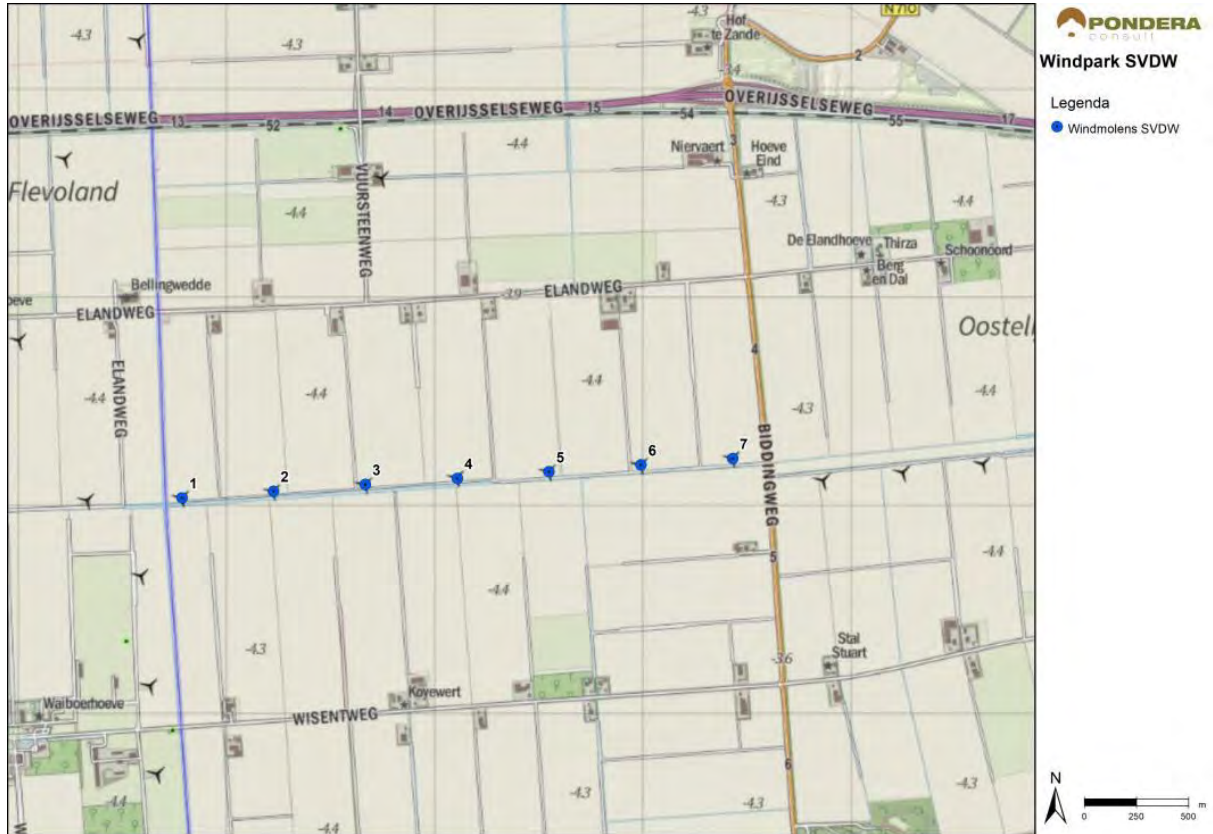
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
de secretaris, de voorzitter,

drs. D.J. Tijl

L. Verbeek

Bijlage 1: Windpark SVDW

Bijlage 2: Informatieblad bezwaarprocedure Gedeputeerde Staten van Flevoland

Bezwaar tegen onze besluiten kunt u op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na datum van verzending ervan bij ons schriftelijk bezwaar maken. Uw bezwaarschrift dient ondertekend en voorzien te zijn van uw naam en adres, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden van het bezwaar.

Verzoek om voorlopige voorziening

Wanneer u van mening bent dat, in afwachting van de behandeling van uw bezwaarschrift, een voorlopige voorziening moet worden getroffen, kunt u een verzoek daartoe indienen bij de Voorzieningenrechter. Het adres is Rechtbank Midden-Nederland, Afdeling Bestuursrecht, voorlopige voorzieningen. Postbus 16005, 3500 DA Utrecht. Uw verzoek om voorlopige voorziening wordt pas in behandeling genomen wanneer u griffierecht heeft betaald. De rechtbank laat u weten hoe hoog het griffierecht is en op welke wijze u dit kunt overmaken.

Overslaan van de bezwaarschriftenprocedure

Op grond van artikel 7:1a van de Algemene wet bestuursrecht kunt u in uw bezwaarschrift aangeven dat u de bezwaarschriftenprocedure wilt overslaan en rechtstreeks in beroep wilt gaan bij de bestuursrechter. In artikel 7:1 a tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht is bepaald dat wij een dergelijk verzoek in ieder geval moeten afwijzen wanneer: A) het bezwaarschrift is gericht tegen het niet op tijd nemen van een besluit. B) tegen het besluit door een andere belanghebbende ook een ander bezwaarschrift is ingediend waarin zo'n verzoek niet is gedaan en dit bezwaarschrift ontvankelijk is. Wij stemmen alleen in met het verzoek om de bezwaarschriftenprocedure over te slaan, wanneer de zaak daarvoor geschikt is. Wanneer dit het geval is, zenden wij het bezwaarschrift door aan de bevoegde rechter.

Proceskostenvergoeding

Tot slot wijzen wij u er nog op dat u op grond van artikel 7:15, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht bij ons - voordat wij een besluit hebben genomen op uw bezwaarschrift - een verzoek kunt indienen om de kosten die u redelijkerwijs in verband met de behandeling van uw bezwaarschrift moet maken, te vergoeden. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om kosten van rechtsbijstand, kosten van een getuige/deskundige; reis- en verblijfkosten, kosten van uittreksels uit openbare registers, telefoongesprekken. Bij het indienen van zo'n verzoek moet u het bedrag van de vergoeding aangeven en stukken overleggen waaruit blijkt dat u deze kosten daadwerkelijk heeft gemaakt. Bij het besluit dat wij op het bezwaarschrift nemen, wordt tegelijkertijd een besluit genomen op een ingediend verzoek om vergoeding van de kosten.